



“Tiettyjen maakuntalaulujen laulaminen elähdyttää enemmän kuin toisten maakuntalaulujen.” Jäsenyyden vetotekijät 2010-luvun Turun yliopiston osakunnissa

Mari Säisä

Artikkelissani tutkin Turun yliopiston 2010-luvun osakuntayhteisöjen luonnetta. Kysyn, miten osakunnan jäsenet kokevat osakunnan merkityksen ja siihen kuulumisen? Artikkelini perustuu etnografiseen kenttätyöhön Turun yliopiston osakunnissa vuosina 2015–2017. Aineisto koostuu osallistuvasta havainnoinnista ja osakunta-aktiivien haastatteluista (22 kpl). Tarkastelen yhteisöön kuulumista Heikki Lehtosen empiirisen yhteisökäsitteen kautta. Analyysissä aineistosta nousi esiin neljä osakuntien päävetotekijää: maakunta-aate, perinteet, sosiaalinen aspekti sekä tapahtumien järjestäminen. Perinteet ja maakunta-aate toimivat lähinnä yhteisöllisyyttä luovana ja osakunnan jäseniä yhteen sitovana voimana. Niitä tärkeämpänä haastateltavat näkivät osakuntien sosiaalisen aspektin. Osakunnista on alkanut tulla tutkimuksia vasta viime vuosina, esimerkiksi Helsingin yliopiston osakuntien historiasta ja Ostrobotnia-talosta, mutta etnografiselle tutkimukselle osakunnan merkityksestä osakuntalaiselle on tarvetta, sillä tutkimus tarjoaa kurkistusikkunan järjestötoimintaan sitoutuneen nuoren aikuisen toiminnan motiiveihin.

Avainsanat: yhteisöt, yhteisöllisyys, osakunnat, järjestöt, opiskelijajärjestöt, 2010-luku

Keywords: communities, societies, communality, university students' association, organizations, student societies, 2010s

Johdanto

Yhteisöt tarjoavat opiskelun eri vaiheissa turvaa, elämönhallinnan tunnetta ja vertaistukea. Parhaimmillaan opiskelijayhteisöt edistävät mielenterveyttä, antavat voimaa ja eväitä tulevaisuuden haasteisiin (Mäki-Tarkka & Romunen 2000, 10). Opiskelijoiden yhteisöön kuulumisen yhteyttä arvosanoihin ja opintojen keskeyttämiseen on tutkittu paljon. Ulkopaikkakuntalaisen opiskelijan on helpompi päästä mukaan ylioppilaskunnan järjestön kuin valmiisiin kaveriporukoihin. Lisäksi vapaa-ajan yhteisössä toimiminen kehittää työelämätaitoja, kuten tiimityöskentelyä, kommunikointi- ja johtamistaitoja. (Levitt Shaulskiy 2016, 1–2, 14.)

Osakuntatoiminta juontaa juurensa keskiajalle, jolloin opiskelijat alkoivat jakautua yhteisöihin kotipaikkansa mukaan. Turun akatemiaan perustettiin 1600-luvulla osakuntia, joita tosin tuohon aikaan kutsuttiin kansakunniksi (lat. *natio*). Osakuntalaiset viettivät aikaa yhdessä ja heidän käyttäytymistään valvoi kunkin osakunnan inspektori. Turun palon jälkeen 1828 Suomen viralliset osakunnat siirrettiin yliopiston siirtämisen myötä Helsinkiin, jossa ne edelleen sijaitsevat Helsingin yliopiston ja Aalto-yliopiston piirissä. (Rinne 2006, 14–19.) Turun yliopiston yhteyteen perustettiin 1920-luvulla maakuntakerhoja. Vuonna 1955 ylioppilaskunta siirsi tehtäviään, tärkeimpänä beaanikasvatuksen eli uusien opiskelijoiden socialisaation, maakuntakerhoille, joista muodostettiin osakuntia muun muassa byrokraattisista syistä. Osakuntiin kuuluminen oli pakollista vuoteen 1969 asti, jonka jälkeen osakunnat ovat olleet tasavertaisia vapaa-ajan yhdistyksiä muiden ylioppilaskunnan järjestöjen joukossa. (Jokela 2000, 42; Kähkönen 2000, 14, 25–26.)

Turun akatemian ajan opiskelijakulttuurista on väitellyt historian oppiaineeseen John Strömberg (1996). Helsingin yliopiston osakuntia ovat tutkineet pro graduissaan Jan Erola (2003) ja Aino Tuovinen (2018), mutta he keskittyvät 1960–1980-lukuihin, siinä missä oma tutkimukseni keskittyy 2010-lukuun. Sen sijaan Turun yliopiston ylioppilaskunnan alayhdistyksistä, joihin Turun yliopiston osakunnat kuuluvat, ei ole ajantasaista tutkimusta. Turun yliopiston osakunnista on kirjoitettu historiikkeja (mm. Eloranta 1993; Raunio 2000; Säisä 2015). Ruotsalaisista osakunnissa on tehty kandidaatintutkielma (Pedersen, Lövgren & Svensson 2012) ja pro gradu (Georganakis & Lazarov 2019). Turkulaisia opiskelijayhteisöjä on siis tutkittu vain vähän.

Aineistonkeruun aikaan vuosina 2015–2017 Turun yliopistossa vaikuttivat Satakuntalais-Hämäläinen, Savo-Karjalainen, Varsinaissuomalainen ja Pohjalainen osakunta. Maakunta-aate ei enää ollut osakuntatoiminnan keskiössä, vaan tärkeimpänä näyttäytyi poikkitieteellinen vapaa-ajantoiminta. Osakuntien jäsenmäärää oli vaikea arvioida, sillä esimerkiksi Savo-Karjalaisessa osakunnassa oli vuosikymmeniä käytössä ikuisuusjäsenyys. Hallituksen lisäksi osakunnilla oli aktiiveja, jotka ovat osallistuneet muun muassa tilojen remontoimiseen, baaritoiminnan ylläpitoon ja osakunnan kerhojen, kuten punaviini- ja lautapelikerhon, vetämiseen. Osakunnat ovat tarjonneet opiskelijabileiden ja kerhojen lisäksi urheilutoimintaa sekä mahdollisuuden viettää aikaa osakunnan tiloissa opiskellen tai pelejä pelaten. Maakunta-aate näkyi enimmäkseen perinnepeleissä, juhlien perinneruuissa ja maakuntalauluissa sekä maakuntamatkoina (kts. *SOHVA* 2014).

Osakunnat ovat olleet tärkeänä linkkinä ylläpitämässä akateemisia perinteitä ja hoitamassa nykyään ylioppilaskunnalle kuuluvia tehtäviä. Vaikka ulkopuolisen silmiin osakunnat voivat näyttäytyä kotiseutuaatteen tyyssijana, olivat ne jo toisen maailmansodan jälkeen lähinnä monitieteisiä yhdessäolo-organisaatioita, joiden päämäärä oli toiminta itsessään. (Ketonen 2001, 34.) Vuonna 1956 osakuntien sääntöjen mukaan osakuntien tehtävä oli toimia "nuorison yhdyssiteenä sekä isänmaallis-kansallisen hengen ja kotiseuturakkauden kohottajana ja ylläpitäjänä ja toimia Turun yliopiston ja sen ylioppilaskunnan hyväksi." (emt. 159.) Vaikkei maakunta-aate ole enää osakuntatoiminnan strategisessa keskiössä, ohjaavat mielikuvat maakunnista osakuntaan liittymistä (ks. Maakuntahenkiset-alaluku).

Keskityn artikkelissani Turun yliopiston osakuntiin ja tarkastelen niissä aktiivisesti toimivien opiskelijoiden kuulumisen tunnetta osakuntaansa. Kysyn: miten osakunnan jäsenet kokevat osakunnan merkityksen ja siihen kuulumisen? Mitkä ovat syitä osakuntayhteisöön kuulumiseen?

Yhteisön luonne: tutkimuksen teoreettinen tausta

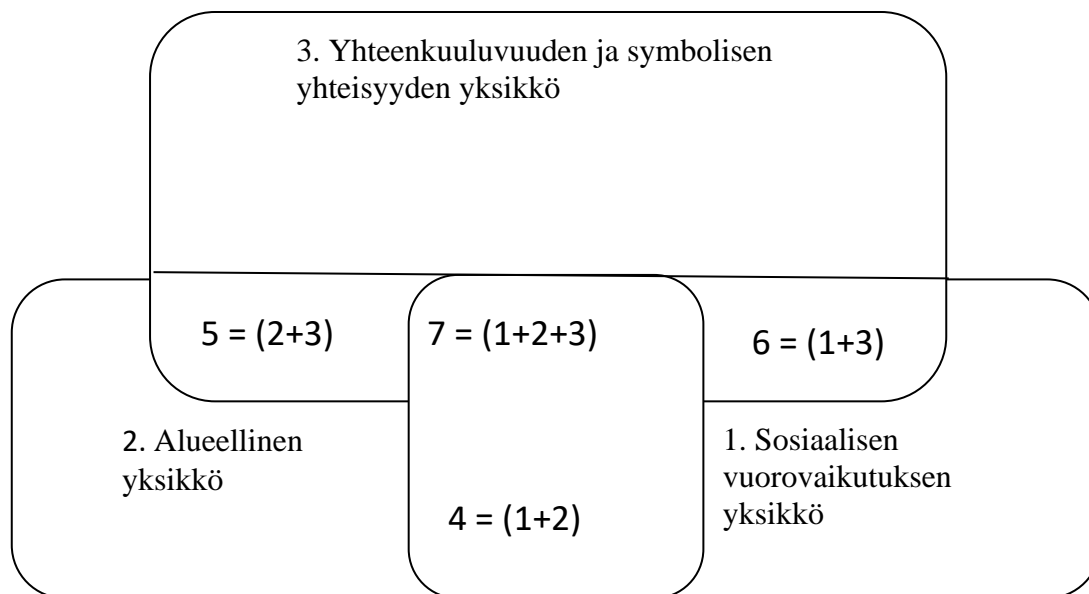
Mielenkiintoni kohteena on erityisesti yhteisö ja siihen kuuluminen. Olen kiinnostunut siitä, mikä saa yksilön liittymään yhteisöön ja pysymään siinä. Tarkastelen osakuntayhteisöä etnografisen tutkimuksen ja Heikki Lehtosen (1990) empiirisen yhteisökäsitteen kautta.

Yhteisö rakentuu vuorovaikutuksesta sekä yhteisestä kielestä, joka luo yhteisön jäsenille intersubjektiivisen merkityskentän. Sen juuret ovat yhteiskunnallisissa käytänteissä. Yhteisö tuottaa vuorovaikutuksessa kokemuksellisia merkityksiä. Sosiaaliset verkostot eivät ole kuitenkaan pelkästään vuorovaikutuksen seurausta vaan myös vuorovaikutus ohjaa yhteisöjen jäsenten käyttäytymistä. (Lehtonen 1990, 15, 241.) Yhteisöllisyyden tunteen syntymisen tärkeinä vaikuttimina ovatkin positiiviset tunteet sekä tunne siitä, että vastapuoli välittää yksilöstä (Baumeister & Leary 1995, 500). Yksilöllä on tarve positiiviseen vuorovaikutukseen muiden kanssa tutussa yhteisössä. Yhteisöllisyyden puute voi vaikuttaa yksilön hyvinvointiin negatiivisesti. Yhteisö on välttämättömyys, sillä ihminen on perusluonteeltaan sosiaalinen olento. (Lehtonen 1990, 30, 241.) Yhteenkuulumisen ja vuorovaikutuksen lisäksi yksilö tarvitsee yhteisöstä samaistumispintaa. Suurin osa yksilön suurista tunteista koetaan nimenomaan yhteisöllisyyden kautta. (Baumeister & Leary 1995, 497, 508, 513.)

Yhteisön peruselementtinä on yhteenkuulumisen tunne. Sen lisäksi Lehtonen nostaa esiin kolme yhteisön perustunnusmerkkiä: Ensinnäkin se toimii sosiaalisen vuorovaikutuksen yksikkönä. Toisekseen yhteisö on alueellisesti rajattava. Kolmanneksi se on yhteenkuuluvuuden tunteiden ja muiden symbolista yhteisöllisyyttä osoittavien ilmiöiden yksikkö. Lehtonen käsittelee näitä yhteisön piirteitä erillisinä yhteisön määritelminä. (Lehtonen 1990, 17–20.)

Lehtonen havainnollistaa yhteisön määrittelykenttien muodostumista oheisella kuviolla (Kuvio 1). Kuvion kentät 1.–3. ovat edellä mainitut yhteisön perustunnusmerkit, ja kentät 4.–7. muodostuvat näiden kenttien leikkauskohdissa. Lehtosen esimerkin mukaan kuvion kohta 5 voisi olla jonkin alueen paikallisyhteisö. Hän kuitenkin

korostaa, ettei yhteisön luonne aukene näin helposti vaan sen määrittäminen vaatisi lisätietoja, ainakin yhteenkuuluvuuden sisällöllistä täsmentämistä. (Lehtonen 1990, 19–20.) Tutkimani osakuntayhteisöt sijoitan kuvion kohtaan 7, koska niissä yhdistyvät kaikki kolme Lehtosen nimeämää yhteisön perustunnusmerkkiä. Osakuntayhteisöt nimittäin sijoittavat toimintansa Turun yliopiston kampukselle, ja aika ajoin kotimaakuntaan, ja keräävät jäsenensä yhteisten symboliensa alle kokemaan yhteenkuuluvuutta ja sosiaalista vuorovaikutusta.



Kuvio 1. Empiirisen yhteisökäsitteen ulottuvuudet. Lainattu teoksesta (Lehtonen 1990, 18).

Tässä tutkimuksessa näen yhteisön Lehtosen tapaan sekä ideologisten että kulttuurillisten käytänteiden tuotteena osana symbolista yhteisyyttä. Tämä tarkoittaa jaettuja kokemuksia ja tunteita. Ideologisina yhteisöinä voidaan pitää yhteisen aatetaustan jakavia ryhmiä, (Lehtonen 1990, 26–29) esimerkiksi poliittisia yhteisöjä. Osakuntakontekstissa kuitenkin korostuvat vuorovaikutus ja aiemmin luotujen symbolien muodostama yhteisyys. Yhteisöllisyyttä luodaan siis vuorovaikutuksen ja symbolien avulla.

Sen sijaan, että osakuntia ajattelisi vain järjestöinä yhteisöjen sijaan, on pureuduttava osakuntaan kuulumisen syihin ja osakuntayhteisön merkitykseen yhteisön jäsenien itsensä kertomana. Sekä tekemistäni haastatteluissa että osakuntien julkaisuissa ja juhlapuheissa toistuu puhe yhteisöllisyydestä ja osakuntaperheestä. Esimerkiksi osakuntien muutaman kerran julkaiseman *SOHVA*-lehden nimi viittaa siihen, kuinka osakunnan sohvalle voi jumahtaa päiväksi tai vuosikymmeneksi.

Tutkimusta tekemässä: tutkimuksen aineisto ja toteutus

Olin itse osakunta-aktiivi vuosina 2007–2013 erityisesti Savo-Karjalaisessa osakunnassa. Aktiivivuosiäni jälkeen olen ollut vaihtelevasti mukana muun muassa osakunnan senioritoiminnassa. Tutkittavan yhteisön tunteminen oli tutkimukseni kannalta sekä uhka että mahdollisuus. Minulla oli paljon ennako-oletuksia, joita onneksi avasin tutkimuksen aikana tutkimuspäiväkirjaani. Tuttuun yhteisöön oli helppo mennä ja saada houkutelua haastateltavia. Eräs haastateltava kuvasi osakuntakokemuksestaan kertomista "terapeuttiseksi". Suurin osa haastatteluista tehtiin osakuntien tiloissa, jotka koin neutraaleiksi.

Tutkimusaineistoni koostuu vuosina 2015–2017 neljässä Turun yliopiston osakunnassa tekemäni kenttätöön aikana kerätystä materiaalista. Kenttätöni aikana haastattelin ja havainnoin osakunnissa toimivia ja toimineita osakunta-aktiiveja. Artikkelissäni hyödynnän pääasiassa näitä haastatteluista (22 kpl). Haastattelut olivat puolistrukturoituja. Haastattelun punaisena lankana kulki haastattelun matka osakuntalaisena: miten hän oli päätenyt osakunnalle, mitä hän teki osakunnalla ja mikä oli hänen mielestään parasta ja ikävintä osakunnalla. Kysyin myös osakuntien materiaalisista ja immateriaalisista symboleista, tiloista sekä osakuntien suhteista toisiinsa.

Haastattelut toteutettiin joko ennalta sovitusti tai spontaanisti. Minulla oli vähiten aiempia kontakteja Varsinaissuomalaiseen osakuntaan, jonka kaikki haastattelut olivat ennalta sovittuja ja sävyllään formaalimpia. Siinä missä muiden osakuntien kohdalla haastattelin ennestään tuttuja, Varsinaissuomalaisen osakunnan jäsenten kohdalla hyödynsin lumipallomenetelmää eli kysyin haastattelemltani henkilöiltä suositusta seuraavaksi haastateltavaksi. Tutkimuseettisiä periaatteita noudattaen tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista, ja siitä oli mahdollista vetäytyä milloin tahansa haastateltavan niin halutessa (ks. Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Haastateltavat olivat kenttätöiden aikaan 23–38-vuotiaita, painottuen kuitenkin alle kolmekymmentävuotiaisiin. Oman osakuntahistoriani aikana aktiivit olivat nimenomaan vanhempia opiskelijoita, jotka olivat olleet mukana toiminnassa useampia vuosia. Turun yliopiston osakuntien erityispiirteenä on se, että osakuntalainen voi kuulua useampaan kuin yhteen osakuntaan. Suurin osa haastatteluista kuului useampaan kuin yhteen osakuntaan. Siksi kysyin haastateltavilta osakuntaa, johon he identifioituvat vahvimmin. Savo-Karjalaista osakuntaa (SKO) pääosakuntanaan piti yhdeksän, Varsinaissuomalaista (TVO) kuusi, Satakuntalais-Hämäläistä (SHO) viisi ja Pohjalaista (TPO) kaksi haastateltavaa. Pohjalainen osakunta on Turun yliopiston osakunnista pienin, joten oli luonnollista, ettei heidän joukostaan löytynyt useampia haastateltavia. Viittaan tässä artikkelissa haastateltuihin heidän pääosakuntansa mukaan.

Käytän haastatteluihin viitatessani kyseisen osakuntalaisen pääosakunnan lyhennettä, esimerkiksi SKO1. Vaikka osakuntien jäseniä on määrällisesti paljon, aktiiveja on muutamia kymmeniä vuodessa, eikä vaihtuvuus ole suurta. Tämän takia haastateltavien anonymiteetti on tärkeää. Haastattelutilanteessa täytettiin kuitenkin arkistointisuostumuslomake, jossa haastateltavat antoivat suostumuksensa haastattelujen tallentamiseen tunnisteellisena Turun yliopiston Historian, kulttuurin ja

taiteiden tutkimuksen arkistoon, jossa ne ovat myöhemmin muidenkin tutkijoiden käytettävissä.

Etnografisessa tutkimuksessa voidaan nähdä kolme peruselementtiä: kenttä, vuorovaikutus ja toiminta. Tutkimusta tehdään kentällä, oli se sitten lähellä tai kaukana. Etnologi tiedostaa olevansa vuorovaikutuksessa kentän kanssa. Tutkimus on myös vaikuttavaa toimintaa, joka jättää jälkensä ympäristöön ja todellisuuteen. Etnografiassa aineistot ja vuorovaikutus tutkittavien kanssa määrittävät koko tutkimuksen kulkua ja lopputulosta. Muun muassa refleksiivisyys ja tutkimusetiikka askarruttavat etnologia koko tutkimuksen ajan. (Hämeenaho & Koskinen-Koivisto 2014, 9–10.) Omassa tutkimuksessani vuorovaikutus kentän kanssa kietoutuu tekstiin läpi prosessin; kenttä on tietoinen tutkimuksen kulusta ja on ollut kannustava, ja itse olen puntaroinut omaa asemaani suhteessa kenttään. Olen vapaa-ajallakin tekemisissä kentän kanssa, mutta toisaalta olen tietoinen notkeasta positioistani sekä tutkijana että osakuntaseniorina. Melina Aarnikoivu (2016) korostaa, että etnografisessa tutkimuksessa sisäpiirissä oleminen merkitsee tasa-arvoista asemaa suhteessa tutkittaviin. Vaikka olinkin sisäpiiriläinen, en ollut tutkimusta tehdessäni täysin tasa-arvoinen tutkittavien kanssa, sillä en ollut enää aktiivitoimijana, toimihenkilö- tai hallitusasemassa osakunnalla ja toimin yhteisöstä tutkimusta tekevänä tutkijana. Aineistonkeruun aikaan tunsin kuitenkin edelleen suurimman osan osakunta-aktiiveista. Vaikka olinkin toinen jalka senioritoiminnassa, minuun suhtauduttiin osakunnalla kuin kehen tahansa muuhunkin osakuntalaiseen.

Aineistoa tulkitessaan tutkija löytää merkityksiä, joita tutkittava yhteisö jakaa, mutta myös laajempia kokonaisuuksia, joita hän itse nostaa esiin aineistosta. Tutkija voi löytää aineistosta myös kulttuurillisia yksityiskohtia, joita yhteisön jäsenet eivät itse huomaa. (Ehn & Löfgren 1982, 14–15, 96–97.) Analyysia tehdessäni olen hajottanut aineistoni pienempiin osiin ja etsinyt sieltä merkityksiä kuroen analyysin kokoon kirjoittamisvaiheessa. Litteroin haastattelut ja etsin niistä erilaisia osakunnalle annettuja merkityksiä keskittyen eritoten osakuntaan kuulumisen syihin. Analyysissa nousi esiin neljä vetotekijää eli pääasiallista syytä kuulua osakuntaan: maakuntahenkisyys (8 haastattelussa), perinteet (6 haastattelussa), sosiaaliset suhteet (8 haastattelussa) sekä tapahtumien järjestäminen (4 haastattelussa). Sama haastateltava saattoi nostaa esiin useampiakin vetotekijöitä ja arvottaa niitä. Esimerkiksi SKO1, puhui ensin perinteiden tärkeydestä, mutta totesi samaan hengenvetoon muiden osakuntalaisten olevan tärkeämpiä. Näiden neljän päätekijän lisäksi muina kuulumisen syinä mainittiin poikkiteollisuus, osakunnan tilat olohuoneena sekä oman urapolun löytämisen paikka. Syyt kuulua osakuntaan kertovat siitä, millaisena yhteisönä osakunta nähdään.

Käsittelen seuraavaksi edellä mainittuja syitä kuulua osakuntaan. Ensimmäiseksi käsittelen yhteisön ydintoimintaan keskittyviä – osakuntien tapauksessa kotiseutuperinteeseen kytkeytyvää *maakuntahenkisyyttä*. Määrittelen tässä kotiseututoiminnan osakuntien ydintoiminnaksihistoriallisista syistä, mutta myös siksi, että esimerkiksi Satakuntalais-Hämäläinen osakunta mainitsee säännöissään toimimisen alueelta kotoisin olevien tuki- ja harraste-yhteisönä (Satakuntalais-Hämäläinen osakunta, ei päiväystä). Toiseksi käsittelen rituaalien ja *perinteiden vaalimista* yhteisöön kuulumisen syynä. Kolmantena syynä käsittelen sosiaalista aspektia. Ihmiset, jotka eivät välttämättä kuulu kyseisen osakunnan ydinkohderyhmään

voivat tulla mukaan *sosiaalisista syistä*. Erityisesti Turun yliopiston osakunnissa voidaan nähdä tällaista, sillä monet kuuluvat muuhun kuin kotipaikkansa osakuntaan ja ovat valinneet osakuntansa sen tunnelman mukaan. Viimeiseksi syyksi luen *punkkeikkailun*, joka korostuu erityisesti Varsinaissuomalaisen osakunnan toiminnassa. Tuolloin ydinsyynä osakuntaan kuulumiselle on tapahtumien järjestäminen.

Maakuntahenkisyys toiminnan ytimessä

Tavallaan maakunta-aate kuuluu nationalistisiin aatteisiin ja sen kuoleminen on kaikin tavoin hyväksyttävää ja kannustettavaa mut tavallaan se on iso osa siit perinteestä mitä osakunnat on. Jos se menetetään ni se ei välttämäti tuu enää takas. (SHO1.)

Sitaatista voidaan nähdä kaksijakoinen suhtautuminen maakunta-aatteeseen: toisaalta ei haluta palata itsenäisyyden ajan kiihkoisänmaallisuuteen, mutta toisaalta halutaan pitää kiinni osakuntien perinteistä.

Osakunnat pohjautuvat maakuntajakoon, jonka kautta ne myös hahmottuvat monille ulkopuolisille. Suomessa maakuntaidentiteetit alkoivat muodostua Zacharias Topeliuksen *Maamme kirjan* myötä. Esimerkiksi karjalaista Topelius kuvaa herkkämieliseksi ja leikinlaskua rakastavaksi (Topelius 1876, 187). Siinä missä osa maakuntaidentiteeteistä on muodostunut jo tuolloin, on osa, esimerkiksi keskisuomalaisuus, uudempaa perua. Identiteetit ja traditiot ovat kuitenkin jatkuvassa muutoksen tilassa. (Kaunismaa 1997, 44.) Erityisesti maakuntaidentiteetti näkyy nykyään kuntien ja kaupunkien viestinnässä sekä paikallisten yhteisöllisyyden "me ja muut" -ajattelun rakentamisessa. Maakuntaidentiteetit ovat olleet esillä erityisesti maakuntaliittojen strategioissa (esim. Keski-Suomen liitto 2021).

Pienyhteisön vuorovaikutussuhteisiin voidaan lukea muun muassa yhteisön käyttäytymissäännöt, moraaliset sitoumukset ja normit sekä jäsenten ja ei-jäsenten välinen vuorovaikutus. Yhteisön arvomaailma vastaa usein sen jäsenten arvomaailmaa, joka luo pohjan heidän toiminnalleen. Yhteisön toiminnalle on tärkeää keskinäinen ymmärrys, jonka kautta syntyy tunne yhteisöllisyydestä ja toveruudesta. (Moilanen & Eilola 2013, 11–12.) Yhteisöön kuulumiseen liittyvät vahvasti myös mielikuvat ja kokemukset. Yhteisön jäsenet voivat toimia yhteisen ajattelutavan, ideologian tai jonkin muun itselleen tärkeän asian piirissä. (Mäkinen 2013, 294–295.) Juuri kotiseututunteeseen liittyvät mielikuvat voivat olla syynä osakuntaan liittymiselle. Siinä missä maakunta-aate ja kotiseututyö olivat osa osakuntalaisuutta vielä 1960-luvulla, jolloin tehtiin maakuntamatkoja ja kotiseutututkimusta (Blom 2003, 27; Kähkönen 2000, 19), ovat ne omasta positiostani nousevien havaintojeni perusteella pienemmässä roolissa nykyosakunnissa.



Kuva 1. Karjalaisten laulun yhteydessä nostetaan nyrkkiä kuten Karjalan vaakunassa. Kuva Savo-Karjalaisen osakunnan 89. vuosijuhlista 2014. Kuvaaja: Aake Kinnunen, kuvan käyttö sallittu vain tämän artikkelin yhteydessä.

Varsinkin kokemusta Karjalasta on tutkittu muistelun kautta, jolloin on todettu paikan näyttäytyvän erilaisena kokijasta riippuen (Fingerroos 2004). Toistuvien käytänteiden kautta osakuntalaisetkin tulevat hetkeksi osaksi maakunnan mielenmaisemaa (Korjonen-Kuusipuro & Kuusisto-Arponen 2017, 6). Maamme-kirjan aikaiset mielikuvat Savo-Karjalasta toistuvat niin haastatteluaineistossa kuin osakunnan KÄK-lehden artikkelissa, jossa etsittiin osakunnasta stereotyyppisiä savolaisia ja karjalaisia piirteitä (Agge 2014, 8). Savo-Karjalaisessa osakunnassa Karjala näyttäytyy etenkin Karjalaisten laulua laulettaessa. Viimeisessä säkeistössä "Karjalasta kajahtaa" -huudahduksen aikana nostetaan nyrkkiä kuten Karjalan vaakunassa ikään (Kuva 1). Eräs haastatelluista toteakin, että toisten maakuntalaulujen laulaminen elähdyttää enemmän kuin toisten (SKO8). Karelialismista ei tosin ole kyse, sillä laulujen lisäksi maakuntatuntemointi rajoittuu maakuntamatkailuun ja perinneruokiin. Toisin kuin Karjalan evakoiden kohdalla, kyse ei ole koetun muistelemista vaan mielikuvien Karjalan kokemista. Fingerroos (2004) nostaa Karjalan osaksi kansallista Suomimyyttiä. Hänen mukaansa siirtokarjalaisten utopioissa on kyse sekä unohduksesta että mielikuvien hämärtymisestä ja muuttumisesta. Ehkä vielä maakuntakerhojen aikaan ennen 1950-lukua maakunta-aate oli konkreettisempi, mutta nyt siihen sekoittuu paljon väkeviä mielikuvia, kuten juuri nyrkkiä heristävä taisteleva karjalainen.

Vaikka osakunnat ja niiden senioriyhdistykset ovat osittain jatkaneet kotiseutumatkailun perinnettä, niillä ei enää ole maakunta- ja kotiseutuaatteeseen liittyvää ideologista yhteisöllisyyttä. Osakunnilla on kuitenkin runsaasti erilaisia jäseniä yhdistäviä symboleita, kuten osakuntanauhat, liput ja vaakunat. Sosiaalinen vuorovaikutus näiden yhteisten arvojen ja aatteiden äärellä tuottaa ja uusintaa jatkuvasti

symbolista yhteisyyttä (Lehtonen 1990, 27). Osakuntalaiset ovat myös tietoisia juuristaan ja halusivat tuoda niitä yhä enemmän esille. Pelkona voi olla, kuten SHO1 mainitsi, perinteiden kunnioituksen sekoittaminen kansallismielisyyteen.

Perinteet tuovat jatkuvuutta

Perinteet on mun mielestäni erittäin tärkeitä, osakunnan toiminnalle ja perinteitä tärkeämpiä oikeestaan puhtaasti ku vaan itseisarvona perinteet ei mun mielestäni oo sinänsä minkään arvosii, mutta se että miten niitä edelleen pidetään elossa ja miten niitä edelleen sit miten ne näkyy jokapäiväses toiminnassa, sinänsä just esimerkiksi että meillä on vaakunat tuolla seinässä salissa jotka monet, kunnat, jotka ovat lakanneet jo olemasta et ne on yhdistetty. (SHO 4.)

Perinteeksi luetaan aineelliset ja aineettomat kulttuurituotteet, joita toisinnetaan vuodesta ja sukupolvesta toiseen (Aro 1999, 179). Osakuntakontekstissa sukupolveksi voidaan lukea aktiivisukupolvet, jotka vaihtuvat biologisia sukupolvia tiuhempaan. Osakunnilla on uusia ja vanhoja perinteitä. Esimerkiksi Savo-Karjalaisen osakunnan perinteisiin kuuluu Jaakko Kullan laulaminen juhlien lopuksi aamukuudelta ja porsaan muotoiset kannut juhlapöydässä. Perinne- käsite on luotu osoittamaan jokin ilmiö ajallisesti jatkuvaksi ja yhteisölliseksi eli useamman kuin yhden ihmisen ylläpitämäksi (*Tieteen termipankki*, ei päiväystä).

Osakunnilla on myös paljon perinteitä, jotka eivät liity maakunta-aatteeseen. Esimerkkinä Satakuntalais- Hämmäläisen osakunnan vaakunamestarin tai Savo-Karjalaisen dokaanin virka. Molempien tarkoituksena on lähinnä nostattaa tunnelmaa juhlissa. Lisäksi on paljon jo sammuneita perinteitä ja uusia, 2010-luvulla luotuja, perinteitä. Historiallisesti osakunnat ovat huolehtineet opiskelijoiden kasvatuksesta osaksi akateemista yhteisöä. Tätä nykyä kasvatusta näkyy muun muassa sitseillä ja muissa akateemisissa pöytäjuhlissa, joissa osallistuja oppii vanhemmilta opiskelijoilta etikettiä. Tapakulttuurin oppimisen lisäksi opiskelija kasvaa yhteisön jäseneksi. (Aalto 2013, 104.) Yhteisön kasvamiseen liittyen haastatteluissa toistuu huolenpito sekä yhdessä tekeminen (esimerkiksi SKO4).

Perinteiden funktiona on ylläpitää yhteisön yhteisiä arvoja ja normeja. Keksityt perinteet sitovat yhteisön nykyjäsenet heitä edeltäneisiin. Perinteet eroavat vakiintuneista tavoista muun muassa symbolisten artefaktiensa kautta (Hobsbawm & Ranger 1988, 1–3, 9). Esimerkiksi on tapana, että osakunnan punaviinikerhossa käytetään erilaisia laseja eri viineille, mutta on perinne, että osakuntatila koristellaan osakunnan värein ja possukannuin Seniorijuhlaan. Perinteet liikkuvat ketterästi eri osakuntasukupolvien välillä, kun seniorit ja nykyaktiivit saattavat huomaamattaan opettaa niitä toisilleen esimerkiksi osakuntien juhlien yhteydessä. Tämä koskee sekä käyttäytymiskoodistoa, toiminnanohjausta että huumoria, kuten esimerkiksi edellä mainittua Jaakko Kullan laulamista aamulla. Juhlien jatkoilta tuttu kappale saattaa viedä muissakin konteksteissa osakuntalaisen yhteisesti keksittyihin tanssiliikkeisiin ja muistoihin.

Haastatteluista käy myös ilmi, etteivät osakuntalaiset pitäisi perinteitä yllä, mikäli eivät olisi niistä innoissaan. Erään haastateltavan mukaan perinteiden ylläpito osoittaa, että yhä uudet osakuntalaiset haluavat tietää lisää kotimaakunnista (SKO7). Toinen haastateltava puolestaan toteaa, että osakunnan piirissä on ihmisiä, jotka saavat tyydytystä jatkumosta, perinteistä ja siitä, että asiat on tehty aina samalla tavalla (SKO8). Vaikka perinteiden ylläpitämistä pidetään tärkeänä, on niitä syytä uudistaa aika ajoin.

Niitä sellaisia virallisia perinteitä ja sit tällaisia kirjottamattomia omituisia muka-perinteitä että näin meillä nyt täällä aina on nämä asiat olleet ja näin. Se on ehkä hyväkin nyt ei oo sellasta ikään ku sitä, taakkaa siitä et minkäläistä tän nyt pitäis olla et sielt voi tulla sellaisia uusia hyviä ideoita ja ajatuksia et minkäläistä. (TVO3.)

Nykyisten toimijoiden on saatava päättää, mitkä perinteet ovat säilyttämisen arvoisia, ja mistä on luovuttava. Aiemmin osakuntien vuosijuhlissa pidettiin puhe naiselle, mutta nykyään se on korvattu puheella osakuntalaiselle. Samoin naisten- ja miestenkerhoista on luovuttu ja on keskitytty kaikille avoimeen toimintaan. Näin osakuntalaiset eivät ole tyytyneet olemaan vain passiivisia perinteen noudattajia, vaan ovat muokanneet niitä ajankuvaan sopiviksi. Edellä haastateltava viittaa osakuntien uusiin tiloihin mahdollisuutena luoda uudenlaisia käytänteitä ja perinteitä, kun vanha on jätetty taakse.

Toisaalta perinteet ovat yksi näkyvimpiä osakunnan elementtejä. Siinä, missä monet opiskelijat kokevat yhteenkuuluvuuden tunnetta käyttäessään ainejärjestönsä opiskelijahaalareita, käyttävät osakuntalaiset osakuntanauhaa. Erään haastatellun mielestä on hienoa edustaa historiallista, pitkät perinteet omaavaa yhteisöä, olla osakuntalainen (SKO8). Yhteisten symboleiden avulla tehdään selväksi meille ja muille, kuka kuuluu yhteisöön. Myös ulkopuoliset näkevät osakuntien liput vappukulkueessa ja yliopiston tapahtumissa sekä vaakunat Osakuntasalin seinällä. Perinteiden ylläpito sitoo jäseniä osakunnan toimintaan myös maakunta-aatteen väistyessä. Perinteitä useammin osakunnan vetovoimatekijänä aineistossani mainitaankin vain sosiaalinen merkitys.

Sosiaalinen seikkailu osakuntien välillä

V: Vaikka mäkin oon kuitenkin Hämeestä nii SKO on kuitenkin se niin sanotusti pääosakunta mut et, se on vähän niinku sillain et mul ois ehkä enemmän just annettavaa siellä SHO:n puolella siihen maakunta-aatteeseen.

K: Minkä takii sä oot sit valinnu SKO:n etkä Sohoo?

V: Koska X repi mut SKO:hon. (SKO6.)

Edeltävästä haastattelusitaatista käy ilmi sekä perinteinen ajatus osakuntaan liittymisestä kotimaakunnan mukaan että sosiaalisten suhteiden vaikutuksen osakuntaan liittyessä. Suurin osa haastateltavista (esim. SKO9, SHO5 ja TVO3) mainitsi tulleen osakunnalle kaverin kautta. Poikkitieteellisyyden (esim. SHO3 ja SHO1) lisäksi pidettiin hyvänä, että osakunnalla on iältään vanhempia jäseniä mukana toiminnassa (esim. SKO7 ja SKO8).

Alun perin osakuntiin on liitytty kotipaikan mukaan: savolaiset ja karjalaiset Savo-Karjalaiseen osakuntaan, pohjalaiset Pohjalaiseen ja niin edelleen. Kun nuori on muuttanut opiskelemaan vieraaseen kaupunkiin, on tuntunut kotoisalta hakeutua seuraan, jossa on saman alueen osakuntalaisia. Nykyään osakunta voidaan myös valita kotipaikasta riippumatta. Toisin kuin helsinkiläisissä osakunnissa, turkulaisissa saa kuulua useampaan kuin yhteen osakuntaan. Kuten SHO1 toteaa: "mutta, suurin osa kuitenkin on ristiin molemmissa (SKO:n ja SHO:n) hallituksissa ja toimihenkilöissä." Moni haastateltava nimeää kuitenkin yhden niin sanotun pääosakunnan. Juurettomuus ei kuitenkaan tarkoita irrallisuutta, vaan yhteinen kokemus, esimerkiksi osakunnasta, sitoo yhteisöön. Kuten SHO5 totesi, maakunta-aatteen sijaan ihmiset tekevät osakunnan.

Yksilö määrittää itseään attribuuteilla, joiden hän uskoo kuvaavan yhteisöä, johon hän kuuluu (Lehtonen 1997, 26). Eräällä Savo-Karjalaisen osakunnan aktiivilla ei ole paljoa verenperimää Itä-Suomessa, mutta hänet houkutteli Savo-Karjalaisen osakunnan piiriin niin kutsuttu henkinen Savo-Karjalaisuus. Hän kuvaa sitä reippaaksi avoimuudeksi, energisyydeksi ja innostuneisuudeksi (SKO9). Nämä adjektiivit saattavatkin pikemminkin kuvata sitä, millaisena hän näki Savo-Karjalaisen luonteen.

Lehtonen kuvaa keskiaikaisten kiltojen muodostumista veljeyden ja ystävyyden varaan. Tuolloin killan toimintaan on kuulunut valan lisäksi keskinäinen avunanto ja vastavuoroisuus. (Lehtonen 1990, 79–81.) Osakuntalaisten välisiin suhteisiin liittyvät kiinteästi edellä kuvatut piirteet esimerkiksi muuttoavun tai tapahtumien järjestämisen merkeissä. 2010-luvun lopulta alkaen osakuntien socialisaatioon on alettu kiinnittää enemmän huomiota. Tuolloin beaanipassiin merkintöjä keränneille ruvettiin järjestämään civis-seremoniaa, jossa beaanit vannovat uskollisuutta osakunnalle. Initiaatoriitti jaettu kokemuksena sitoo valan vannoneet civikset tiukemmin osakunnan yhteyteen.

SKO2 kuvailee muihin kuin kotimaakuntansa osakuntiin liittymistä sosiaalisena seikkailuna. Hänen mielestään on mielenkiintoisempaa nähdä muun Suomen edustajia. Lehtosen (1990) mukaan yhteisöön integroitumisen riskitekijöitä ovat heikko ja ei-yhtenäinen samaistuttavuus sekä jäsenen kilpaileva identiteetti. Tämä osakuntalainen saattaa siis kokea, ettei hänen kotimaakuntansa osakunnalla ole hänelle sopivaa toimintaa eikä yhteisöä, jonka arvoihin hän voisi samaistua. Osakunnilla on erilaiset profiilit, jonka mukaan jäseneksi aikovat saattavat valita osakuntansa. Konkreettinen esimerkki löytyy Satakuntalais-Hämäläisen historiikista, jossa mainitaan, että varsinkin 1970-luvulla osakuntaan liityttiin, koska se oli tuolloin osakunnista vähiten poliittinen (Niemi & Haltsonen 1975, 10, 103). Ryhmään sitoutumisen kannalta "me ja muut" vastakkainasettelu on tärkeää vahvan positiivisen ryhmäidentiteetin muodostumisen kannalta (Lehtonen 1997, 27, 30).

TPO1:n mielestä ainejärjestötoiminta on vakavampaa, kun taas osakunnilla ollaan enemmän kavereita keskenään. SKO6 näkee osakuntatoiminnan nimenomaan rentoutumisena, koska siellä ei käsitellä ainejärjestötoiminnasta tuttuja koulutuspoliittisia aiheita. Nämä kommentit kertovat siitä, kuinka osakunta nähdään poikkiteollisena vapaa-ajan vietto tilana, jossa toiminta ei ole niin vakavaa. SHO4 korostaa, osakuntalaiset keskenään luovat osakuntahengen ja yhteisöllisyyden.

Haastattelussa TPO1 nostaa osakunnan tärkeimmäksi henkiseksi symboliksi yhteisöllisyyden, jonka jälkeen jää maakuntahenki. Maakunta-aate ja osakunnat toimivat yhdessä tekemisen kehyksenä.

Osakuntien pariin houkuttaa syntypaikan sijaan usein itse toiminta. 2010-luvun puolivälissä Savo-Karjalainen osakunta oli profiloitunut juhlien ja Satakuntalais-Hämäläinen kerhotoiminnan järjestämiseen (Kaarle 2020, 19). Osakuntatilassa onkin toiminut tavallaan päivä- ja yövuoro: päivällä opiskellaan ja pelataan video- tai lautapelejä ja illemmalla istutaan iltaa maistellen virvokkeita. Toisaalta erilaiseen toimintaan keskittyneiden osakuntien jäsenkunta on erilaista. Osakunnat järjestävät oman näköistään toimintaa, mutta tärkeintä tuntuu olevan osakunnan sosiaalinen aspekti, joka sitoo yhteisöön integroituneet toimijat toimintaan vuosiksi eteenpäin.

Punk-keikkailu osakuntatoiminnan keskiössä

Mä olin niitten [TVO:n] yhdellä Flooran päivä -risteilyllä vierailemassa ja siellä oli sellasta osakuntahenkeä niitten.. siellä oli niitä vanhoja tyyppejä ja niillä oli tosi sellanen.. niillä oli sitä osakuntahenkeä, mut TVO on aina mulle identifioitunu itsensä nimenomaan keikkapaikkana ja baarina et ei ne oo sillai.. kun ne on mainostaneet toimintaansa niin ei ne oo mainostanu osakuntatoimintaa vaan ne on mainostanu keikkatoimintaa ja baaritoimintaa ja tällasta talkootyöjuttu. (SHO5.)

Osakunnat ovat olleet perinteisesti yliopisto-opiskelijoiden järjestöjä. Osakuntalaisia ovat yhdistäneet vuosien aikana perinnetoiminnan lisäksi ravintolatoiminnan pyörittäminen. Tilojen vaihtuessa on ollut aina pelko uusien aktiivien löytymisestä sekä toiminnan jatkuvuudesta. Toiminnan pohjana on ollut nimenomaan opiskelijaperinteen jatkuminen kampusalueella. Turun Varsinaissuomalainen osakunta eroasi selkeästi muista Turun yliopiston osakunnista, koska se painotti toimintaansa rock-klubina. Moni haastateltavista olikin liittynyt kaikkien osakuntien toimintaan, paitsi Varsinaissuomalaisen.

Varsinaissuomalainen osakunta pyöritti vuosikymmenien ajan rock-keikkapaikkaa osakuntatoiminnan ohessa kampuksella Ylioppilastalo C:ssä. Viereisessä rapussa Ylioppilastalo B:ssä Satakuntalaishämäläinen ja Savo-Karjalainen osakunta järjestivät keikkatoimintaa S-Osis-nimellä. Osakuntalaiset toimivat pientä korvausta vastaan baaritoiminnassa tiskin takana, järjestyksenvalvojina, narikassa ja lipunmyyjinä. 2010-luvun alussa osakuntien piti muuttaa remontin tieltä Ylioppilastaloista. Ensin lähti evakkoon vuonna 2011 Varsinaissuomalainen osakunta, ensin Varialle sitten Ursininkadulle ja lopulta Köydenpunojankadulle. Seuraavana vuonna muut osakunnat muuttivat Kirkkotielle Uusi-S-osakuntataloon. (Agge 2015, 25; TVO4.) Kaikkien osakuntien muuttoihin liittyi remontointi ja yhdessä tekeminen sekä väliaikaisuus. Uusi-S palveli vain kolme vuotta 2012–2015, jonka jälkeen kaksi osakuntaa, Savo-Karjalainen ja Satakuntalais-Hämäläinen palasivat remontoituun Ylioppilastalo B:hen (Agge 2015, 25, Metsälä 2013, 2).

Varsinaissuomalainen osakunta sen sijaan etsi koko ajan tiloja, joissa se voisi jatkaa rock-klubin pitämistä. Varsinkin osakuntaiältään nuorempien haastatteluista saa

käsityksen, että osakunta toiminnan ytimessä on heille nimenomaan rock-klubin toiminnan organisointi (esim. TVO5, TVO6). Varsinaissuomalaisen osakunnan keikkatoimintaa pidettiin valtakunnallisesti vaikutusvaltaisena – varsinkin punkrockin ja underground-musiikin osalta 1960-luvulta lähtien (Mistola 2016, 30). Juuri keikkatoimintaan keskittyminen sai esimerkiksi tämän alaluvun alussa siteeratun haastattelun ajattelemaan Varsinaissuomalaisen osakunnan toimintaa enemmän klubin ylläpitona kuin osakuntana. Loppujen lopuksi osakunta poistettiin Turun ylioppilaskunnan järjestöluettelosta 2020, viimeinen rock-keikka pidettiin kesäkuussa 2019 ja Varsinaissuomalainen osakunta joutui luopumaan Köydenpunojankadun tiloistaan samana vuonna (Savolainen 2020).

Vaikka ei ole tavatonta, että Turun yliopiston osakunnissa on jäseniä, jotka eivät ole syystä tai toisesta opiskelijoita, Varsinaissuomalaisessa osakunnassa tämä oli enemmänkin sääntö kuin poikkeus. Osakuntalaiset myös pitivät jäsentensä iän tuomaa kokemusta vahvuutena. TVO3 korostaakin, että Varsinaissuomalaisen osakunnan tarkoituksena on järjestää kaikille avoimia tapahtumia, eikä keskittyä vain opiskelijatapahtumiin.

Et nyt tulin viidennen vuoden opiskelijana toimintaan mukaan. Tavallaan tämmönen akateeminen perinne ja muu se oli vähän niinku nähty. --- Tulin TVO:n toimintaan mukaan, lähinnä siks et täällä on mahdollisuus järkätä keikkoja ja järkätä kaikenlaista hommaa, sitku tää tila saatiin auki. Niin tota -- perinteet on mun mielestä ihan kivoja tälläselle järjestölle, joka on perustettu, ties monta kymmentä vuotta sitte. Tota -- ne on arvokkaita, mut mä en nää itteeni näiden perinteiden ylläpitäjänä. (TVO6.)

Toisaalta siinä missä osakuntaiältään nuoremmat jäsenet (TVO5 ja TVO6) keskittyvät keikkatoiminnan järjestämiseen, vanhemmat (esimerkiksi TVO1 ja TVO3) halusivat myös pitää yllä osakunnan perinteitä. He tunsivat osakunnan historiaa ja perinteitä tarkasti, kun taas eräs nuorempi haastateltava ei tiennyt, milloin hänen osakuntansa on perustettu. Osin Varsinaissuomalaisen osakunnan toiminnan painottuminen keikkatoimintaan johtui mahdollisesti yliopistoon kiinnittyneiden aktiivien vähäisestä määrästä.

Kaiken kaikkiaan varsinaissuomalaisen osakunnan jäsenten haastatteluissa toistui keikkatoiminnan lisäksi ajatukset vastakulttuurista, punkista ja tee se itse -kulttuurista. Voidaan nähdä, että näistä elementeistä oli tullut osa osakuntalaisten ryhmäidentiteettiä. Lähtökohtaisesti yhteisön jäsenillä on jotain yhteistä, joka sitoo heidät mukaan yhteisön toimintaan sekä toisiinsa, ja konkreettisen toiminnan kautta muodostuu toiminnallinen yhteisö. Yhteisöllisyys viittaakin nimenomaan vuorovaikutuksen toimintaperiaatteisiin. (Lehtonen 1990, 23–25.) Varsinaissuomalaisen osakunnan tapauksessa nämä toimintaperiaatteet olivat punkidentiteetti ja keikkatoiminnan järjestäminen. Tämä kuitenkin erotti osakuntaa muista Turun yliopiston osakunnista, sillä osakuntien käsitykset osakuntatoiminnasta poikkesivat tosistaan (ks. sitaatti luvun alussa).

Johtopäätökset: Monitieteinen toveripiiri

Olen tarkastellut tässä artikkelissa Turun yliopiston osakuntien vetotekijöitä aineistonani kaksikymmentäkaksi vuosina 2015–2016 tehtyä osakunta-aktiivin haastattelua. Tutkimukseni nojaa etnografiseen perinteeseen sekä Heikki Lehtosen empiiriseen yhteisöteoriaan. Lähestyin tutkimustani osakuntaseniorin positioista, mikä näkyi muun muassa suhteessani kenttään. Artikkelini tarjoaa näkökulman syistä kuulua opiskelijayhteisöön.

Osakunnissa nuoret aikuiset kasvavat osaksi yliopistoa ja yhteiskuntaa. Neljäksi pääsyyksi olla mukana osakunnan toiminnassa nousivat maakuntahenkisyys, perinteet, sosiaaliset suhteet sekä tapahtumien järjestäminen. Analyysini osoittaa, että osakuntalaisissa, kuten varmasti muidenkin opiskelijajärjestöjen jäsenissä, on tietyytyyppeisiä ihmisiä. Tässä artikkelissa esittelemiäni osakuntalaistyyppisiä voidaan nähdä eri puolilla yliopistoa: on perinteenvaalijoita, sosiaalisista suhteista sekä tapahtumista kiinnostuneita. En kuitenkaan tarkoita, etteikö jokainen osakuntalainen voisi nauttia kustakin osakunnan vetotekijästä. Muissa järjestöissä maakuntahenkisiä toimijoita vastaavat järjestön ydintoiminnan ylläpitäjät, oli tämä toiminta sitten koulutuspoliittista, alakohtaista verkostointia tai yleistä harrastuneisuutta. Toki muun muassa ainejärjestöistä löytyy koulutuspolitiikasta sekä harrasteyhdistyksessä spesifeistä aiheista kiinnostuneita. Olisikin mielenkiintoista tutkia, onko samankaltaisia vetotekijöitä toimintaan osallistumiselle nähtävissä muissakin kuin opiskelijayhteisöissä. Punkkeikkailijat luvussa puhun nimenomaan osakuntalaisista, mutta yhtä lailla muissa järjestöissä kyseessä voi olla muunkinlaiset tapahtumat kuten seminaarit tai illanistujaiset. Aineistoni perusteella osakunnat ovat pääosin vuorovaikutuksellinen kulttuurillinen yhteisö, mutta mikäli kuitenkin halutaan tarkastella maakuntakerhotaustaa ideologisista lähtökohdista, vaikuttaa osakuntayhteisö enemmän enää symbolisesti ideologiselta. Tähän viittaa nimenomaan osakuntien menneisyys maakuntakerhoina sekä perinteiden ja symbolien kunnioittaminen.

Tutkimani osakuntayhteisöt käsittävät Lehtosen kuvaamat yhteisön perustunnusmerkit, jotka ovat vuorovaikutus ja yhteenkuuluvuus. Käsittelin varsinkin yhteenkuuluvuuteen liittyviä yhteisön elementtejä, kuten yhteistä toimintaa ja yhteisiä mielenkiinnon kohteita, esimerkiksi symboleita, perinteitä, kerhotoimintaa tai tapahtumien järjestämistä, jotka sitovat yksilöitä yhteen osaksi yhteisöä. Lehtosen mukaan yhteisöt eivät kuitenkaan ole pelkästään vuorovaikutuksen paikkoja, vaan myös käyttäytymistä ohjaavia vuorovaikutusjärjestelmiä (Lehtonen, 241). Tämä on helppo todentaa myös osakuntakontekstissa. Maakuntahenkisyyttä käsittelevässä luvussa mainitsin Karjalaisten lauluun liittyvästä eleestä. Ele voidaan tulkita niin, että tietyt sanat ohjaavat osakuntalaisia toimimaan tietyllä tavoin. Tietyillä sanoilla on merkitystä nimenomaan osakuntalaisten keskuudessa; todennäköisesti esimerkiksi maakunta-aatteella tai perinteillä ei ole ulkopuolisille vastaavaa merkitystä. Lisäksi kullakin osakunnalla ja osakuntasukupolvella on oma sanastonsa niihin kuuluvine reaktioineen.

Ennen kaikkea osakunta on kuitenkin yhdessäoloa, toveripiiri. Vaikka aiemmin maakuntakerhoille ja osakunnille kuuluneet tehtävät ovat siirtyneet yliopiston, ylioppilaskunnan sekä ainejärjestöjen hoidettavaksi, on osakunnan perusluonne samankaltainen kuin vielä useita vuosikymmeniä sitten: se muodostaa henkisen kodin

ja tarjoaa yhteisen harrastuksen sekä mahdollisuuden solmia elinikäisiä ystävyksiä. Tärkeimmät yhteensitovat perinteet eivät löydy juhlista, vaan osakunnan arjesta. Suurin osa haastateltavistani kertoo käyvänsä osakunnalla useamman kerran viikossa, oli kyseessä sitten yhdessä opiskelua, pelailua tai kokoustamista. Savo-Karjalaisen osakunnan jäsenet kokoontuvat kaljalampun alle, punaisen pöydän ääreen. Satakuntalais-Hämäläiset kokoontuvat kerhoihinsa, Pohjalaiset nauttivat tervaa sen eri muodoissa, ja vielä jonain päivänä Varsinaissuomalaiset lähtevät Flooran päivän risteilylle mytsit päässään. Erään osakuntaseniorin sanoin: osakunta ei ole syntymäpaikka; osakunta on mielentila.

Väitöskirjatutkija Mari Säisä, etnologia, Turun yliopisto.

Lähteet

Kirjoittajan hallussa olevat tutkimusaineistot

Tutkimuspäiväkirja

Haastattelut

22 haastattelua, jotka on tallennettu Turun yliopiston Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen arkistoon.

SKO1 TYKL/aud/1345, SKO2 TYKL/aud/1346, SHO1 TYKL/aud/1348, SHO3 TYKL/aud/1351, SHO4 TYKL/aud/1353, TPO1 TYKL/aud/1354, SKO4 TYKL/aud/1355, SHO5 TYKL/aud/1357, SKO7 TYKL/aud/1359, TVO3 TYKL/aud/1360, SKO8 TYKL/aud/1362, TVO4 TYKL/aud/1363, SKO9 TYKL/aud/1364, TVO5 TYKL/aud/1777 ja TVO6 TYKL/aud/1778

Kirjallisuus

Aalto, Sari toim. 2013. *Sivistisyhteisö? Puheenvuoroja yliopiston kasvatustehtävästä*. Helsinki: Helsingin yliopiston osakunnat.

Aarnikoivu, Melina. 2016. "Not in my backyard but in my front room". A review of insider ethnography. *Tiedepolitiikka* 41, 3: 47–56, <https://urn.fi/URN:NBN:fi:ELE-1780292>.

Agge, Mari. 2014. Tutkailu Savo-Karjalaisen heimon tunnuspiirteiden yhteenpitävyydestä Turun Yliopiston Savo-Karjalaisessa osakunnassa. *KÄK* 2/2014: 8–10.

Agge, Mari. 2015. Uusi-S 2012–2015. R.I.P. *KÄK* 2/2015: 25.

Aro, Laura. 1999. *Identiteetti ja Perinne*. Teoksessa *Kulttuurin muuttuvat kasvot. Johdatusta etnologiatieteisiin*, toim. Bo Lönnqvist, Elina Kiuru ja Eeva Uusitalo, 177–187. Tietolipas 155. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Baumeister, Roy F. & Mark R. Leary. 1995. The Need to Belong: Desire for Interpersonal Attachments as a Fundamental Human Motivation. *Psychological Bulletin* 117, 3: 497–529.

Blom, Pentti. 2003. Lapin retket. Teoksessa *TVO 75 vuotta juhlakirja*, toim. Jukka Laine ja Pentti Blom, 27–31. Turku: TVO:n tukisäätiö ja TVO.

Pedersen, Marcus Brynolf, Julia Lövgren & David Svensson. 2012. *En student nation som ett Brand Community*. Kandidaatintutkielma. Lund: Lunds Universitet, <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOid=3558773&fileOid=3561014> [Haettu 20.4.2021].

Ehn, Billy & Orvar Löfgren. 1982. *Kulturanalys ett etnologiskt perspektiv*. Lund: Liberförlag.

Eloranta, Pentti. 1993. *Turun Yliopiston Varsinaissuomalainen Osakunta: historiikki*. Turku: Turun Varsinaissuomalaisen osakunnan Senioriyhdistys ry.

Erola, Jan. 2003. *Vallankumous lintukodossa: Suomenkielisten osakuntien radikalisoituminen 1965–1973*. Pro gradu. Helsingin yliopisto, Valtiotieteellinen tiedekunta, Yhteiskuntahistorian laitos

Fingerroos, Outi. 2004. Muistojen Karjala – utopiat paikasta. *Sananjalka* 46, 1: 125–140, <https://doi.org/10.30673/sja.86651>.

Georganakis, Michail & Hristo Lazarov. 2019. *What motivates a student to do voluntary work? A qualitative case study of Östgöta nation*. Pro Gradu. Department of Business Studies, Uppsala Universitet, <http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1329137&dswid=5102> [Haettu 20.4.2021].

Hobsbawm, Eric & Terence Ranger. 1988. *The Invention of Tradition*. Cambridge: Cambridge University Press.

Hämeenaho, Pilvi & Eerika Koskinen-Koivisto. 2014. Etnografian ulottuvuuden ja mahdollisuudet. Teoksessa *Moniulotteinen Etnografia*, toim. Pilvi Hämeenaho ja Eerika Koskinen-Koivisto, 7–31. Ethnos toimite 17. Helsinki: Ethnos ry.

Jokela, Anu. 2000. Pakkojäsenyyden vuodet 1957–1969. Teoksessa *Susirajalta Suomen Turkuun. Turun yliopiston Savo-Karjalainen osakunta 1925–2000*, toim. Timo Raunio, 29–48. Turku: Turun Yliopiston Savo-Karjalainen osakunta ry.

Kaarle, Onni. 2020. Kymmenen vuotta kunnilla 2009–2019. Teoksessa *Turun Yliopiston Satakuntalais-Hämäläisen Osakunnan vuosijuhlakirja 95*, toim. Onni Oikari, 11–24. Turku: Turun yliopiston Satakuntalais-Hämäläinen osakunta ry.

Kaunismaa, Pekka 1997. Mitä on kollektiivinen identiteetti? Teoksessa *Puheenvuoroja identiteetistä. Johdatusta yhteisöllisyyden ymmärtämiseen*, toim. Kalle Virtapohja, 37–54. Jyväskylä: Atena.

Keski-Suomen liitto. 2021. *Keski-Suomen strategia 2025–2050*, <https://strategia.keskisuomi.fi/> [Haettu 16.11.2022].

Ketonen, Kimmo. 2001. *Ylioppilaat omalla asialla. Turun yliopiston ylioppilaskunta 1945–1997*. Turku: Turun yliopiston ylioppilaskunta.

Korjonen-Kuusipuro, Kristiina & Anna-Kaisa Kuusisto-Arponen. 2017. Muistelun monet muodot – kertomus, kehollisuus ja hiljaisuus paikan tietämisen tapoina. *Elore* 24, 1: 1–17 <https://doi.org/10.30666/elore.79278>.

Kähkönen, Petri. 2000. "Se lapsesi haltioikoon sinun eestäsi toimintaan". Turun Yliopiston Savo-Karjalainen Ylioppilasseura ja Savo-Karjalainen kerho 1925–1957. Teoksessa *Susirajalta Suomen Turkuun. Turun yliopiston Savo-Karjalainen osakunta 1925–2000*, toim. Timo Raunio, 13–28. Turku: Turun Yliopiston Savo-Karjalainen osakunta ry.

Lehtonen, Heikki. 1990. *Yhteisö*. Tampere: Vastapaino.

Lehtonen, Jaakko. 1997. Kansallinen identiteetti ja yhteisöidentiteetti – käsitteitä ja käsityksiä. Teoksessa *Puheenvuoroja identiteetistä. Johdatusta yhteisöllisyyden ymmärtämiseen*, toim. Kalle Virtapohja, 21–36. Jyväskylä: Atena.

Levitt Shaulskiy, Stephanie. 2016. *Belonging Beyond the Classroom: Examining the Importance of College Students' Sense of Belonging to Student Organization for Student Success*. Väitöskirja. The Ohio State University, https://etd.ohiolink.edu/apexprod/rws_etd/send_file/send?accession=osu1478522948950651&disposition=inline [Haettu 26.4.2022].

Metso, Tiina. 1998. *Tapailaan. Akateemisia juhlia ja tapoja*. Helsinki: Yliopistopaino.

Metsälä, Tomi. 2013. Kuraattorin löpinät. *KÄK* 2/2013, 2.

Mistola, Juhani 2016. "OMAN KYLÄN POIKII" Musiikin yhteisöllinen harrastaminen varsinaissuomalaisessa rock-skeneissä. Pro-gradu. Musiikkitiede. Turun yliopisto. https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/130608/gradu2016Mistola_Juhani.pdf?sequence=2&isAllowed=y [Haettu 26.4.2022].

Moilanen Laura-Kristiina & Jari Eilola. 2013. Ajan ja paikan muovaamat yhteisöt. Teoksessa *Yhteisöllisyyden perintö: tutkimuksia yhteisöistä eri vuosisadoilla*, toim. Jari Eilola ja Laura-Kristiina Moilanen, 7–51. Historiallinen arkisto 139. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Mäkinen, Minna. 2013. Paikallisuus, yhteisöllisyys ja muuttuvat kuntarajat. Esimerkkinä Jyväskylän ja Säynätsalon kuntaliitos. Teoksessa *Yhteisöllisyyden perintö*.

Tutkimuksia yhteisöistä eri vuosisadoilla, toim. Jari Eilola ja Laura-Kristina Moilanen, 281–308. Historiallinen arkisto 139. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Mäki-Tarkka, Jouko & Sari Romunen toim. 2001. *Bileitä ja sitsejä: Korkeakouluopiskelijoiden ajatuksia yhteisöllisyydestä*. Nyyti ry:n yhdessä yhteisöksi -projektin esikartoitus. Helsinki: Nyyti Ry.

Niemi, Veikko & Leo Haltsonen. 1975. *Satakuntalais-Hämäläinen osakunta 50v. Maakuntakerhosta osakunnaksi*. Turku: Turun Satakuntalais-Hämäläinen osakunta ry.

Raunio, Timo toim. 2000. *Susirajalta Suomen Turkuun. Turun Yliopiston Savo-Karjalainen Osakunta 1925–2000*. Turku: Turun Yliopiston Savo-Karjalainen osakunta.

Rinne, Jyrki toim. 2006. *Koti keskellä Helsinkiä. Varsinaissuomalainen Osakunta 1906–2005*. Espoo: Varsinaissuomalainen osakunta.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Anna Puusniekka. 2006. Osio 6.2. Aineiston määrä ja tutkittavat. *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Verkkojulkaisu.

Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto,

https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_2.html [Haettu 13.4.2022].

Savolainen, Anni. 2020. TVO poistettiin järjestöluettelosta. *Turun Sanomat* 7.3.2020, 6.

SOHVA. 2014. Turun Yliopiston Satakuntalais-Hämäläinen Osakunta ry & Turun Yliopiston Savo-Karjalainen Osakunta ry, https://s-osakunnat.utu.fi/sho/wp-content/uploads/sites/7/2018/04/Sohva2014_lehti.pdf [Haettu 8.2.2023].

Strömberg, John. 1996. *Studenter, nationer och universitet. Studenternas härkomst och levnadsbanor vid Akademin i Åbo 1640–1808*. Väitöskirja. Helsingin yliopisto <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fd2019-00022290>.

Säisä, Mari. 2015. *Uuteen nousuun. Turun Yliopiston Savo-Karjalainen Osakunta 2000–2015*. Turku: Turun Yliopiston Savo-Karjalainen osakunta.

Tieteen termipankki. Folkloristiikka:perinne,

<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Folkloristiikka:perinne> [Haettu 13.4.2022].

Topelius, Zacharias. 1876. *Maamme-kirja*. Helsinki: G.W Edlund.

Tuovinen, Aino. 2018. *Osakuntalaisidentiteetin tuho ja nousu. Traditiot identiteetin rakentamisessa ja ylläpitämisessä Eteläsuomalaisessa osakunnassa 1970–1989*. Pro Gradu. Helsingin yliopisto,

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/235902/tuovinen_poliittinenhistoria.pdf?sequence=2&isAllowed=y [Haettu 20.4.2020].